

PROFIT SOM RETTIGHED
Virksomheder vil kunne sagsøge stater ved private særdomstole.
Side 8-9

FRA BORGER TIL FORBRUGER
Tænker politikerne, at virksomheder styrer bedre? Spørger ekspert
Side 13

RÆS MOD TOPPEN
EP-spidskandidat Jeppe Kofod (S) tror, at aftalen kan blive et ræs mod toppen.
Side 9

EU-PARLAMENTET
Har folkettinget afskrevet sig indflydelsen, så sidste chance er EU-Parlamentet?
Side 5

ÅRGANG 41 – NR. 1266 – DECEMBER 2013

PRIS 29,50 KR.

NOTAT

– magasin om demokrati og Europa

Hvad bliver gevinsten?

... Analyse side 6

Frihandel – fri for hvad?

Hvad forhandler EU og USA om i ny stor aftale?

Bliver det virksomheder eller borgere der får deres ønsker opfyldt?

Leder:

Hvad er på spil?

STORE INTERESSER. Verdens to største økonomier, EU og USA, der tilsammen udgør halvdelen af verdens økonomi, en tredjedel af verdens handel og to tredjedele af verdens udenlandsinvesteringer, har sat sig for at forhandle verdens hidtil største og mest omfattende frihandelsaftale nogensinde, som efter den oprindelige plan skal ligge klar til vedtagelse ved udgangen af 2014.

EU-Kommissionen forhandler på EU's vegne, og øvelsen går i Kommissionens formulering ud på at "fjerne told og afskaffe unødvendige regler og bureaukratiske forhindringer", især det sidste, som også betegnes "tekniske handelshindringer". For enden af den øvelse venter ifølge Handelskommissær Karel De Gucht gode ting:

»Hvis vi er ambitiøse og opnår en omfattende aftale, kan Europa se en forøgelse af væksten på op mod 120 milliarder euro... og en forøgelse af den amerikanske økonomi på omkring 90 milliarder. Det vil sandsynligvis veksles til millioner af nye jobs for vore arbejdere«.

Alt er på bordet, der er ingen røde linjer, ingen hellige køer – store privilegier til virksomheder, der investerer og tilpasning af europæisk og amerikansk lovgivning på alle områder, der kan have relevans for handel med varer eller tjenesteydelser er på forhandlingsbordet – i hvert fald officielt. For hvis den ene part har områder, de ikke vil forhandle om, så har modparten det ganske sikkert også. Og på den måde er ambitiøse aftaler mellem de to giganter strandet før.

At spillet øjensynligt er anderledes denne gang skyldes, at både EU og USA stadig ligger underdrejede i krisens kølvand, imens lande som Kina, Indien og Brasilien stormer frem. Fastholdelse af dominans over verdensmarkedet sammen med udsigten til, hvad der ligner gratis

vækst, har skabt vilje til at lave en ambitiøs aftale i den politiske elite på begge sider af Atlanten.

DE STØRSTE OMKOSTNINGER ved aftalen synes imidlertid, som forhandlingerne står nu, at blive båret af borgerne i EU og USA, imens frugterne primært står til at høstes af den industri, der på begge sider af Atlanten også har haft privilegeret adgang til forhandlingerne.

For tekniske handelshindringer er blot et andet ord for regler, som erhvervslivet af gode grunde altid helst er fri for og gerne vil beskytte deres investeringer imod. Forbruger-, arbejdstager-, eller miljøorganisationer vil imidlertid ofte se tingene fra en anden synsvinkel, hvorfor forhandlingerne lige så meget repræsenterer en konflikt mellem industri og borgere, som mellem EU og USA.

Medier og politikere i Danmark har givet udsigten til en aftale megen positiv omtale. Derfor giver vi i dette temanummer forhandlingerne en overvejende kritisk behandling. Og der er nok at tage fat på, fra udsigten til at virksomheder i fremtiden sagsøger stater for ny lovgivning, til industriinteressernes kamp for en svækkelse af amerikansk lovgivning på finansområdet eller europæisk lovgivning på eksempelvis fødevarer- og databeskyttelsesområdet.

Men overfor industriens privilegerede adgang til forhandlingsprocessen står det faktum, at aftalen i den sidste ende skal godkendes både i den amerikanske kongres og på den europæiske side i Rådet og i det EU-Parlament, som europæerne skal vælge den 25. maj. Der er altså både tid og god grund til at stille kritiske spørgsmål og til at søge at påvirke aftalen.

Det håber vi, I bliver rustet til med dette temanummer. God læsning.

Hvad forhandles der om?

De fleste toldbarrierer er allerede afviklet mellem USA og EU. Man forhandler derfor især om at afvikle "tekniske handelsbarrierer", dvs. love, regler og godkendelsesprocedurer, der generer eksportører på begge sider af Atlanten.

Den nemmeste måde at nedbryde disse barrierer er ved hjælp af gensidig anerkendelse, dvs. at EU og USA gensidigt anerkender hinandens regelsæt, så en vare, produceret og godkendt i USA, automatisk kan sælges på det europæiske marked og omvendt.

Harmonisering er en sværere øvelse, hvor EU og USA ensretter deres lovgivning og bliver enige om fælles regler for produktion og godkendelse af varer.

NOTAT SÆTTER DAGSORDENEN

I de kommende numre af NOTAT graver vi dybere i temaerne:

Januar:

Hvordan fungerer EU?

EU er i dag den afgørende kampplads. Men hvad er EU egentlig for en størrelse? Hvordan vedtages lovene i EU? Hvem har magten i EU? Kommissionen, de store lande, Parlamentet, eller Domstolen? Hvad er der sket med EU siden krisen?

Februar:

Hvem gavner et EU-patent?

Sammen med EU-parlamentsvalget den 25. maj får Danmark efter al sandsynlighed en folkeafstemning, om vi skal gå med i en ny EU-patentdomstol. Hvem vil få størst gavn og hvad er fordelene og ulemperne ved en europæisk patentdomstol?

Marts:

Er der arbejde til alle?

Der er nu 26 mio. arbejdsløse i Europa. Hvordan bliver der jobs til dem? Er produktivitet og mekanisering blevet så høj, at vi ikke kan bruge alles arbejdskraft? Har EU et ansvar for at handle?

NOTAT

– magasin om Demokrati & Europa

Redaktion: NOTAT, Christiansborg, 1240 København K. redaktionen@notat.dk

Redaktør af dette tema:
Michael Birkkjær Lauritsen

I redaktionen: Staffan Dahllöf, Sven Skovmand, Finn Ellegaard, Andreas Bay-Larsen, Kenneth Haar, Therese Lihn Thomsen, Jesper Vestermark Køber, Michael Birkkjær Lauritsen, Ida Zidore, Caroline Bindslev og Rasmus Nørlem Sørensen (ansv.)

Øvrige bidragsydere i dette nummer:
Helene Bank og Marie Sjødin Græsholm.

Udgivet af Oplysningsforbundet DEO
Abonnement: NOTAT, Nordkystvejen 2F, 8961 Allingåbro, tlf. 86 48 16 00, notat@notat.dk
CVR nr.: 18411008

Layout og tryk: NOTAT Grafisk, 86 48 16 00

Grafik og layout:
Ingelise Bech-Hansen, NOTAT Grafisk
ISSN: 1603-7480

NOTAT og Oplysningsforbundet DEO er et uafhængigt oplysningsnetværk om EU under mottoet "Mere spændende. Mindre fastlåst" – og uden tilknytning til partier eller bevægelser. For kun 295 kr. om året får du abonnement på NOTAT og rabat på deltagelse i DEOs arrangementer.

Skriv til notat@notat.dk eller ring 86 48 16 00.

” En aftale er kun noget værd, hvis den dækker lovgivning, så som at komme af med forsigtighedsprincippet. Nu må vi se, hvad Europa kan levere. ”

Shaun Donnelly, Council for International Business, USA

Et indre marked tværs over Atlanten

Det næste store EU-projekt er sat på skinner: 28 europæiske lande skal danne et økonomisk NATO sammen med USA. Erhvervslivet er klar med ønskesedler.

AF STAFFAN DAHLLÖF

LOVAFVIKLING. Pladsen er Dansk Industri's store konferencsal i Industriens Hus ved Rådhuspladsen i København.

Anders Fogh Rasmussen, generalsekretær i den nordatlantiske forsvarsalliance og forhenværende statsminister, står på talerstolen. Han taler om TTIP (Transatlantisk Handels- og Investeringspartnerskab), et nyt politisk projekt som han selv har argumenteret for siden 2006.

»TTIP er et økonomisk NATO, det er et godt billede,« siger Fogh.

Tre dage senere taler EU's handelskommissær Karel De Grucht om det samme i Prag. De Grucht stiller store økonomiske fordele i udsigt, men siger også, at det ikke bliver nemt:

»Alt det relativt enkle arbejde er lavet. Nu står de vanskeligste opgaver tilbage, og det mest komplicerede område er de forhindringer, som lovgivningen indebærer.«

Hvad Europa kan levere

På DI's konference i København spinner den amerikanske karrierediplomat Shaun Donnelly fra erhvervsorganisationen Council for International Business på den samme tråd som De Grucht:

»En aftale er kun noget værd, hvis den dækker lovgivning, så som at komme af med forsigtighedsprincippet (EU's princip om hellere at forbyde end tillade en vare, hvis der er usikkerhed om miljøeffekter – læs mere side 8-9, red.). Nu må vi se hvad Europa kan levere,« siger Donnelly på vegne af de eksporttunge amerikanske virksomheder.

” Europa-Parlamentet bliver ikke helt nemt, men det må vi overkomme. ”

Markus J. Beyrer, BusinessEurope

Markus J. Beyrer fra den førende erhvervs- og arbejdsgiverorganisation i EU, BusinessEurope, er enig med sin amerikanske kollega:

»Lovgivningsmæssige forskelle (mellem EU og USA, red.) må elimineres, ikke kun for at fjerne eksisterende forskelle, men også for at forhindre, at der opstår nye,« siger han.

Men hvad kan lovgiverne, de europæiske politikere, mon mene om det?

Foreløbigt ikke så meget.

Overbevis nøglepolitikere

EU-landenes regeringer godkendte Kommissionens forhandlingsmandat på et mi-

nisterrådsmøde den 14. juni uden kendte sværds slag eller opmærksomhed i det hele taget. På DI's konference sidder nogle interesserede folkevalgte pænt stille i salen.

Men Markus J. Beyrer har en fornemmelse af, at ikke alle politikere stiltiende vil acceptere bestillingen på fælles lovgivning over Atlanten:

»Europa-Parlamentet bliver ikke helt nemt, men det må vi overkomme. Der er nogle nøglespillere, som skal overbevises,« siger han.

Ifølge Shaun Donnelly er det amerikanske erhvervsliv i 95 procent af tilfældene enige med sin europæiske modpart omkring kravene til en transatlantisk aftale.

Men der er også modsatrettede interesser på både politisk og økonomisk plan.

Civilisationernes kamp

Et åbenlyst konfliktområde er den tyske vrede over at blive udspioneret af USA. Et andet er de europæiske forventninger om at få fjernet ”køb amerikansk”-klausuler i offentlige indkøb i USA og at få adgang til det amerikanske marked for forsikringer:

»Vi kan ikke sige til for eksempel byen Pittsburgh, at de skal åbne op for udenlandske leverandører. Sådan er vores føderale system. Det har vi haft en borgerkrig om. Det gælder i øvrigt også for forsikringer, som helt er reguleret på delstatsniveau,« forklarer Kirsten Selinger, handelsattaché på den amerikanske ambassade i København.

Heri ligger en kendsgerning, som er ny for begge parter. Den ene side kan ikke bare diktere betingelserne for den anden, som når EU slutter en aftale med Marokko, eller USA med Colombia.

»Vi står med to store og ligeværdige parter, det er et helt nyt spil,« siger Kirsten Selinger. ♦

Dansk Industri afholdt 7. oktober en konference om forhandlingerne mellem EU og USA. Her ses Anders Fogh Rasmussen i forgrunden, med ordstyrer Steffen Gram i baggrunden.

Konflikterne i - og mellem - EU og USA

AF STAFFAN DAHLLÖF
OG CAROLINE BINDSLEV

INTERESSEKAMP. »Forbrugere på begge sider af Atlanten bør være på vagt, når ikke-valgte forhandlere, rådgivet af store virksomheder, sætter sig for at omskrive vore sikkerhedsstandarder bag lukkede døre.«

Advarslene kommer fra den amerikanske forbrugerorganisation Public Citizen, og står ikke alene. Benedicte Federspiel, chefkonsulent i Forbrugerrådet og bestyrelsesmedlem i det transatlantiske forbrugersamarbejde TADC, understreger, at den aftale, der er under forhandling, er af helt særlig karakter:

»Den handler ikke kun om told og afgifter, men om lovgivning, som kan risikere at blive rullet tilbage. Det handler om de regler, som vi har kæmpet for at få igennem i Europa de seneste år, og som erhvervskræfter på begge sider af Atlanten nu vil have ændret.«

Tom Kucharz, fra kampagneorganisationen Seattle to Brussels Network, har en lignende vurdering:

»Miljølove, arbejdsret, forbrugerbeskyttelse, privatisering, regulering af finanssektoren, så godt som alle aspekter af tilværelsen vil blive påvirket af en sådan aftale.«

Benedicte Federspiel kalder på mere gennemsigtighed og ligevægt i forhandlingerne, og hidtil har industrien da også haft det klart bedste udgangspunkt (se Lobbyklummen side 12).

Men forbrugerorganisationerne har taget handsken op, påpeger Benedicte Federspiel, og det særlige ved denne aftale er, at ikke kun industrien samarbejder over Atlanten:

»Heldigvis samarbejder forbrugerorganisationer intenst på tværs af Atlanten.«
George Monbiot, kommentator i britiske The Guardian, beskriver oplægget til

” Hvis industrien i USA kan komme på markedet i Europa med et produkt, der ikke lever op til EU's standarder, mens EU's industri skal opfylde de i EU vedtagne standarder, så går der ikke længe, før de nægter det. Det er det, som forbrugerorganisationerne kalder et ræs mod bundet. ”

Benedicte Federspiel, chefkonsulent i Forbrugerrådet, om gensidig anerkendelse til NOTAT

” Hvorfor kan en pumpe eller et medicinalprodukt, som f.eks. er godkendt i Europa ikke sælges direkte på det amerikanske marked. Hvis produkterne er sikre nok for forbrugerne i EU, hvorfor er det ikke godt nok til amerikanske forbrugere og omvendt? ”

Thomas Bustrup, direktør i DI om gensidig anerkendelse i DI-bladet Business, oktober 2013

forhandlingerne som et fuldfjedret angreb på demokratiet:

”Et globalt forbud mod venstrefløjs-politik” lyder den rubrik, som han selv har sat på sin blog.

Forbrugere overfor industri eller USA overfor EU?

Argumenterne for og imod frihandelsaftalen synes således at følge en klassisk skala; det uregulerede marked overfor politisk styring.

Bare ikke helt. På nogle steder er forstanden over Atlanten større end andre, også på højeste niveau.

Handelseksperter og lektor på Københavns Universitet Jens Ladefoged vurderer, at USA og EU har en fælles strategisk interesse i at tegne konturerne for verdensmarkedet fremover. Men, at der er mange knaster og faldgruber:

»EU vil slet ikke gå med til en liberalisering af støtteordninger til film og audiovision. På samme måde har amerikanerne svært ved at åbne op for offentligt udbud og køb-amerikansk-klausuler.«

Han vurderer desuden, at europæiske banker får svært ved at komme ind på det amerikanske marked. ♦

Her er et overblik over nogle af de konfliktområder, som deler vandene mellem, og i, EU og USA. Da forhandlingerne er hemmelige, stammer de fleste oplysninger i boksene fra EU-Kommissionens lækkede forhandlingsmandat.

” EU har selvfølgelig ret til at vedtage sine egne love, men amerikanske virksomheder føler sig begrænsede af dem. Jeg forestiller mig, at den (EU's persondatalov, red.) er noget, som regeringen vil koncentrere sig om. ”

Shaun Donnelly, US Council for International Business, i en kommentar til NOTAT

Digitale rettigheder, datalove – og aflytning

Formål:

• Aftalen skal omfatte immaterialret – også kaldet intellektuel ejendomsret – patenter, ophavsret, varemærkebeskyttelse m.v.

Udveksling af personoplysninger reguleres i forvejen af tre andre aftaler mellem EU og USA (”Safe Harbour” om databeskyttelse, PNR om flypassagerer, og SWIFT om bankbetalinger).

Hverken de tre aftaler eller den nye EU-datalov på vej er nævnt i EU-Kommissionens forhandlingsmandat. Men Business Europe og det amerikanske handelskammer har forventninger om, at aftalen vil omfatte datatrafik.

Omvendt har Tyskland, og til dels Frankrig, efter afsløringerne om USA's omfattende overvågning, argumenteret for, at databeskyttelse må indgå i en aftale.

Konfliktområder:

– Rettighedsorganisationer advarer imod, at aftalen vil smugle den tidligere ACTA-aftale (Anti-Counterfeiting Trade Agreement) ind ad bagdøren i EU. ACTA blev i juli 2012 afvist af EU-Parlamentet, fordi aftalen mentes at svække borgernes retssikkerhed.

– USA mener, at den gældende EU-lov om persondata er alt for restriktiv. Europæiske rettighedsorganisationer beskriver de amerikanske tilstande som lovløst land uden beskyttelse af private oplysninger.
– Vreden over USA's dataspyonage i dele af EU er en ny, og muligvis komplicerende, faktor, som ikke var forudset i forhandlingsoplægget.

” Godt nok er alt på bordet, og jeg vil ikke sige, at der er grænser, som ikke kan overskrides, men jeg tror ikke, at regeringen kan tænke sig at tilbagerulle Dodd-Frank. ”

Kirsten Selinger, USA's handelsattaché til NOTAT

Kapitalbevægelser og finansydelse

Formål:

- Aftalen skal indeholde regler om fuld frihed for "løbende betalinger og kapitalbevægelser", herunder et stop for nye love og bestemmelser – den såkaldte "standstill-klausul", og en forpligtelse til at konsultere finansverden, inden der træffes beslutninger med konsekvenser for handel og investeringer.
- At sikre den højest mulige liberalisering af tjenesteydelser, og den højest mulige beskyttelse af investeringer (se i øvrigt artikel side 7).

Konfliktområder:

- EU-Kommissionen og Wall Street vil tilbagerulle USA's Dodd-Frank-lov, en omfattende lovpakke med strammede krav til finansverdenen, indført for at forhindre en gentagelse af finanskrisen. Den har Obama-regeringen villet holde udenfor forhandlingerne.
- Europæiske krav på adgang til det amerikanske forsikringsmarked omfatter et område, som USA's føderale regering ikke har indflydelse over.

” Hvad de betragter som handelsforstyrrende, betragter vi som de vigtigste forbruger-, sundheds-, miljø-, privatlivs- og finansielle sikkerhedsforanstaltninger på begge sider af Atlanten. ”

Lori Wallach,
Public Citizen, New York Times,
September 2013

” Vi må ikke give afkald på sundhed og sikkerhed til fordel for en aftale, som hovedsageligt vil tjene store virksomheders interesser og begrænse staters muligheder for at lovgive. ”

Magda Stoczkiewicz,
direktør for Friends of the Earth
Europe, pressemeddelelse

” Visse EU-landbrugssektorer kunne navnlig komme under pres for at afskedige arbejdstagere. Styrken af denne effekt vil i realiteten afhænge af arbejdskraftens mobilitet indenfor EU, og mellem sektorerne. ”

EU-Kommissionens konsekvensanalyse
for landbruget

” GMO må ikke blive en spilforstyrrer, det må vi undgå. ”

Karsten Dybvad,
adm. direktør for Dansk Industri,
i en tale den 7. oktober

” For os er alt på bordet, på tværs af alle sektorer, inklusiv landbrugssektoren, hvad enten det er GMO eller andre områder. ”

Ron Kirk, den amerikanske
handelspræsident (USTR),
til EUBusiness, februar 2013

” Der kan dog blive tale om kompromisser som del af en samlet forhandlingsløsning. ”

Handels- og Europaminister
Nick Hækkerup (S) i Europaudvalgsvar til
Nikolaj Villumsen (EL)

Landbrug, fødevarer og miljø

Formål:

- At afskaffe told, afgifter og andre typer af handelsbegrænsninger.
- At forene forskellige mærkninger af indhold (f.eks. gensplejsning eller økologi) og af geografisk oprindelse som Champagne, Cognac, Parma m.v.
- At harmonisere eller gensidigt anerkende, forskellige regler for miljøbeskyttelse, dyrevelfærd og forbrugerbeskyttelse.

Konfliktområder:

- Europæiske landmænd frygter kornkonkurrence fra USA, hvor bedrifterne i gennemsnit er 13 gange større end i EU.
- Miljø- og forbrugerorganisationer i EU vil holde hormonbehandlet oksekød, klordesinficerede kyllinger og genmodificerede planter og frø fra USA udenfor det europæiske marked. Omvendt er det et stort ønske for amerikansk fødevarerindustri at få adgang til de europæiske markeder med denne type produkter.
- Amerikanske landmænd vil beholde importstop af europæisk oksekød af frygt for kogalskab og skjult hestekød.

Folketinget over and out?

Onsdag den 8. maj 2013 gav samtlige partier i Folketinget regeringen mandat til at godkende EU-Kommissionens forhandlingsdirektiver til en handels- og investeringsaftale med USA. Det var måske sidste gang, Folketinget havde noget at skulle have sagt i den sag.

AF STAFFAN DAHLÖF

MANDAT. Enhedslisten kom til at fortryde sit mandat til regeringen, og har efterfølgende sendt regeringen en byge af spørgsmål om aftalens konsekvenser.

Men hvis regeringen, og et flertal af partierne, mener, at forhandlingsmandatet bliver overholdt, er der mest formalia tilbage. Ministerrådet tager på et tidspunkt stilling til den færdigforhandlede aftale. Det sker med kvalificeret flertal. Og så skal den samlede pakke godkendes af Europa-Parlamentet.

På det tidspunkt har Folketinget gjort sit med hensyn til enkelte dele af aftalen. Og Europaudvalget har kun haft mulighed for at sige ja, eller nej, til det samlede resultat.

Der er dog en teoretisk mulighed – eller risiko – for at de danske politikere vil kunne blande sig:

Aftalen kan komme til at indeholde bestemmelser, som er så vidtgående, at de skal besluttes med enstemmighed i Ministerrådet, og måske også ratificeres (godkendes) af det samlede Folketing.

Bestemmelser om direkte investeringer, visse tjenesteydelser og intellektuel ejendomsret (patenter m.v.) vil kunne udløse en sådan behandling.

Dog vil den siddende minister alligevel kunne ratificere en sådan aftale selv, hvis indholdet bare ikke menes at være "af større betydning", som det står i Grundlovens paragraf 19.

Yderligere en mulighed er, at det hele ender med en såkaldt "blandet aftale", hvor hovedparten klappes igennem på den hurtige måde, mens de mere følsomme områder reguleres separat i en politisk del.

NOTAT har spurgt i Udenrigsministeriet og i Folketingets EU-Oplysning, hvad der skal til, for at Folketinget kan komme på banen igen og eventuelt give sit besyv med om indholdet i det endelige resultat.

Den ikke helt klokkeklare besked, vi har fået, er, at det vil vise sig. ♦

Udregninger på baggrund af gætværk

Aftalen mellem EU og USA fremstilles ofte med billeder af vækst, arbejdspladser og billigere varer. Det er ifølge eksperter både en grov forenkling og en overdrivelse, som tallene ikke kan bære.

AF JESPER VESTERMARK KØBER

VÆKST. 15.000 nye danske jobs. Øget eksport. Billigere iPods, iPads og Nike-sko og 4057 kr. ekstra årligt til hver familie. Danske medier har været flittige i fremstillingen af økonomiske fordele ved en frihandelsaftale mellem EU og USA. Men fremstillingen bygger på dybt forenklede analyser, mener den britiske økonom Clive George, mangeårig rådgiver for OECD og i dag gæsteprofessor ved College of Europe i Brugge.

»De økonomiske modeller, der bruges, er udviklet til at beregne forandringer ved ændrede toldpriser. De giver en rimelig indikation af noget af det, vi kan forvente af en frihandelsaftale. Men de er ude af stand til at forudsige nogle af de langsigtede effekter,« siger Clive George i et interview med NOTAT.

Udregninger på gætværk

De tal, som flere danske medier har lagt til grund for deres artikler, stammer primært fra Dansk Industri, hvis analyser bygger på rapporter fra den britiske tænketank Centre for Economic Policy Research og den tyske tænketank Bertelsmans Stiftung.

Da aftalen endnu forhandles, har tænketankene udregnet konsekvenserne af forskellige scenarier alt efter, hvor mange handelshindringer, der bliver fjernet. Eksemplet med indkomststigningen på 4057 kr. pr. familie er hentet fra Centre for Economic Policy Researchs bud på den mest ambitiøse aftale.

»Udregningerne er lavet på baggrund af gætværk, fordi der er hundredevis af individuelle ting, der bliver forhandlet om. Og vi ved på nuværende tidspunkt meget lidt om, hvordan den endelige aftale ser ud,« siger Clive George.

Han gør opmærksom på, at tallet er udregnet ved at tage det samlede tal fra den forventede årlige indkomst for hele befolkningen, som herefter er fordelt lige- ligt på antallet af familier. Udregningen er således et gennemsnit af en mulig vækst i bruttonationalindkomsten, der ikke tager højde for, at det er højst usandsynligt, at en indkomststigning vil fordele sig jævnt.

Samtidig fremhæver rapporten, at de 4.057 kr. er et tal, der først nås i 2027.

Eksport for 27 milliarder

Information bragte i oktober en artikel, der i overskriften sagde, at den danske eksport kunne stige med årligt 27 milliarder kr. som følge af en frihandelsaftale. Eksemplet er dog en grov forenkling, mener Clive George.

»Det, der i virkeligheden betyder noget, er, hvad der sker med de enkelte dele af økonomien. Hvis amerikanerne er bedre til at producere noget end europæerne, importerer vi det, og omvendt. Det betyder, at nogle får en stor fordel, og andre taber,« slår den britiske økonom fast.

Kommissionens egen konsekvensanalyse forudser, at importen af amerikanske varer vil stige mere end eksporten den anden vej.

Clive George vurderer dog alligevel, at den overordnede nettoeffekt på den

europæiske økonomi måske viser sig at være positiv, men at den næppe bliver stor.

Tallene er meget små

Størrelsen på de forventede væksttal er faktisk overraskende små, mener Clive George. Han henviser til, at EU-Kommissionens mest optimistiske studier forudser en øget vækst på 0,5% svarende til 120 milliarder euro. Før dette væksttal opnås, skal vi vente 14 år, da væksten er beregnet i 2027. Den årlige vækst forventes derimod at blive 0,05%, hvilket Clive George betegner som et trivielt lille tal.

Han bakkes op af den amerikanske økonom Dean Baker, der er chef for den amerikanske tænketank Centre for Economic Policy and Research (ikke at forveksle med førnævnte Centre for Economic Policy Research, red.). I en kommentar i den britiske avis The Guardian skrev Baker i juli 2013, at de økonomiske fordele ved aftalen bedst kan sammenlignes med at finde en mønt på gaden.

»Udregningerne, der er lavet af folk, som jeg går ud fra i overvejende grad er fortalere for en aftale, tyder egentlig på et meget lille udbytte. De fleste fordele, der er ved at fjerne handelshindringer, er allerede indført,« siger Dean Baker til NOTAT. ♦

Et lille udsnit af frihandelsaftalens danske medieomtale tidligere på året, her fra Information, Politiken, DR Nyheder, Børsen og Berlingske Business. Både Politiken og på det seneste også DR2, Information, Radio 24syv mfl. har også haft et mere kritisk fokus på aftalen, især dens mulige konsekvenser på forbrugerområdet.

Frihandelsaftale kan øge dansk eksport til USA med 27 mia. kr.

Det vil hæve eksporten og sænke priserne, hvis EU og USA kan nå til enighed om en frihandelsaftale, mener Dansk Industri. Men mere handel er ikke uproblematisk for beredtygheden, siger professor. Forhåbning har budgetstridighederne i USA udsækket forhandlingerne

Budgetstridigheden mellem de amerikanske politikere, der har lukket store dele af den amerikanske offentlige sektor, har også midlertidigt lukket ned for forhandlingerne af en frihandelsaftale mellem USA og EU.

Forhandlingerne skulle ellers have begyndt deres anden runde i denne uge, men på grund af nedlukningen har USA ikke kunnet sende de embedsmænd, der skal forhandle aftalen, til Bruxelles. Og helt symbolsk blev også den nye amerikanske ambassadør i Danmark, Rufus Gifford, i går forhindret i at tale om netop frihandelsaftalen på en konference arrangeret af industriens interesseorganisation, Dansk Industri, som følge af nedlukningen i USA.

Frihandelsaftale: Din iPad kan blive billigere

I fremtiden kan det blive billigere at købe for eksempel elektronik i amerikanske webshops

Frihandelsaftale med USA kan give 20.000 job

YARISBERG Af Ritzau Finans 23. maj 2013 kl. 7:25

Danmark står til at blive en af de helt store vindere, hvis det lykkes EU og USA at blive enige om en frihandelsaftale.

Det skriver Politiken.

Forhandlingerne om verdens største frihandelsaftale begynder formentlig i næste måned og kan afsluttes i løbet af et par år. Danske virksomheder kan hente en stor gevinst, fordi de står uhyre stærkt på områder som køli, maskiner, fødevarer og søtransport. Det er blandt andet disse sektorer, der vil vokse

RELATERET INDHOLD

- 21. maj Hedegaard går til angreb på EU's industrilobby
- 20. maj Dansk medicin går som varmt brød i Brasilien
- 17. maj Olsen Dyrh: Forventer at virksomhederne

Stor gevinst til Danmark: Aftale med USA kan give 20.000 job

EU og USA er på vej mod en ny frihandelsaftale, som vil give langt flere danske job end hidtil forventet.

Frihandelsaftale med USA er milliarder værd

Forhandlinger om en frihandelsaftale, som er på vej, hvilket vil være milliarder værd for

og en lang og tung vej, før politikerne i USA og lar til at sætte pen på papir.

lanceret af den amerikanske præsident Barack i være den største af sin art. Bliver aftalen 100 teret, vil den dække omkring 46 pct. af det

hvis man kommer igennem med den som foreligger, kan det skabe 1 pct. svarer til 700.000 arbejdspladser her i USA, jdspladser, der er i New Hampshire. I de ater vil det føre eksporten til Europa med y Danmark ambassadør i USA, Peter ed et møde arrangeret i

” Dette er jo ikke lovgivning,
men samarbejde om regulering. ”

Kirsten Selinger, handelsattaché,
USAs ambassade i Danmark

En crash test
dummy, hvad
der ligner en
europæisk af
slagsen.

Klorerede kyllinger og crash test dummies

Fødevarestandarde, kvalitetsgodkendelse, miljøregulering. ”Regulering” bliver det store problem under forhandlingerne om en frihandelsaftale mellem EU og USA. Erhvervslivets løsning er bl.a., at de selv skal have større indflydelse.

AF KENNETH HAAR

FÆLLES STANDARDE. Der er meget forskellige traditioner for varestandarde, miljøregulering og teknisk regulering i hhv. EU og USA. Og især to eksempler til at illustrere problemet er ført i marken af flere iagttagere.

Det ene er de forskellige regler for brug af ”crash test dummies” – dukker til sikkerhedstest af biler – hvor amerikanerne foretrækker tests uden sikkerhedsbælte, europæerne med.

Det andet eksempel er brugen af klorin i den amerikanske fødevarerindustri til at rense kyllinger – en praksis, der ikke er tilladt i EU. Et saftigt eksempel på en varestandard, der vil være svær at sluge for europæiske forhandlere, og ikke mindst europæiske forbrugere.

En hær af klorerede kyllinger

Mens eksemplet med crash test dummies oftest benyttes af dem, der ser forskellene som et teknisk anliggende, der kan løses til alles bedste med en anelse snilde, så er de klorerede kyllinger blevet et foretrukket billede for kritikerne.

Men der er andre, såsom GMO-afgrøder og produkter, oksekød med hormonrester, regler for biobrændstoffer, og meget mere. Alt sammen spørgsmål, der gør forhandlingerne med USA til en svær øvelse for EU-Kommissionen. For hvor langt kan de europæiske forhandlere egentlig gå, før de træder så mange over tærerne, at Europa-Parlamentet vender tommelfingrene nedad, når der skal stemmes om en endelig aftale?

”Forsigtighed” eller ”videnskab”

På mange områder er modsætningen mellem EU og USA helt principiel; den handler om ”forsigtighedsprincippet”.

I EU er det god tone nu og da at afvise et produkt, hvis der er usikkerhed, om det er sikkert for miljø eller forbrugere. I USA derimod anvendes hovedsageligt det, der bl.a. kaldes ”den sunde videnskabs princip”, ifølge hvilket et produkt godkendes, hvis det ikke kan bevises, at det er usikkert.

Fra politisk hold er de amerikanske ambitioner høje. I den amerikanske kongres har repræsentanter for begge partier skrevet et brev til Obama-regeringen, hvor de gør Kongressens hovedønsker klart, og hvori de bl.a. advarer mod ”det såkaldte forsigtighedsprincip”. Helst ser de, at der findes ”en systemisk løsning” på dét problem.

Erhvervslivets løsning

Et eksempel på en sådan ”systemisk løsning” er fremlagt af erhvervslivet, og det har hidtil fået positiv respons; nemlig indførelse af en procedure for ”reguleringsmæssige forhandlinger”, en slags første behandling af forslag til nye standarder eller regulering.

Det forslag er fremlagt af den europæiske arbejdsgiversammenslutning BusinessEurope og US Chamber of Commerce, og de sætter ikke deres lys under en skæppe. Ifølge forslaget skal erhvervslivet nemlig i fremtiden sidde til bords med myndighederne, og ”være egentlige medforfattere til reglerne,” som det hedder i papiret.

De forestiller sig et kompleks af

sektorspecifikke dialoger, hvor både erhvervslivet og de relevante offentlige styrelser, f.eks. EU-agenturet for fødevarer-kvalitet EFSA, udvikler nye fælles standarder på de enkelte områder i fællesskab.

Det indebærer ikke, skriver forslagsstillerne, at de regulerende myndigheder mister indflydelse, men deres kompetence indskrænkes til retten til at nedlægge veto mod f.eks. en produktgodkendelse, eller opsigelse af reguleringssamarbejdet på et helt område.

Parterne er positive

I udgangspunktet er de to parter enige om behovet for et reguleringssamarbejde, herunder en procedure før en egentlig politisk behandling, eller simpelthen som den centrale fælles instans, der fastsætter standarder.

Mens EU ikke har deltaget i noget lignende tidligere, så er selve idéen med at indføre en procedure før nye regler tages op politisk, ukontroversiel i USA.

»Vi har noget lignende under NAFTA (frihandelsaftale mellem USA, Canada og Mexico), hvor det har fungeret rimelig godt, så den slags ramme kan bruges. Og der vil selvfølgelig være behov for det, hvad angår al fremtidig regulering,« siger Kirsten Selinger, handelsattaché på USA's ambassade i København.

»Dette er jo ikke lovgivning, men samarbejde om regulering. Det kunne f.eks. være godkendelse af en ny type medicin,« siger hun, og fremhæver, at formålet er at undgå gentagelser af de procedurer, virksomheder skal igennem, når et produkt skal godkendes. ♦

Private domstole presser nationale retssystemer

Forhandlingerne om frihandelsaftalen mellem EU og USA lægger op til at indføre en mekanisme, der udfordrer regeringers suverænitet verden over.

AF ANDREAS BAY-LARSEN

PROFITRET. Virksomheder verden over har fået øjnene op for en mekanisme, som set med forretningsøjne næsten er for god til at være sand. ISDS (Investor-State Dispute Settlement), er særlige domstole, hvor virksomheder udenom det normale retssystem kan søge erstatning, hvis et land indfører regulering, der begrænser nuværende og fremtidig profit fra virksomhedens investeringer.

Aktuelle eksempler på sager er, at tobaksgiganten Philip-Morris har sagsøgt Uruguay, fordi landet forsøger at begrænse rygning, og at det svenske energiselskab Vattenfall sagsøger Tyskland, fordi tyskerne sagde stop for atomkraft efter Fukushima-ulykken.

Imens planlægger EU og USA at indføre selvsamme særdomstole i en kommende frihandelsaftale mellem de to økonomier. Det kan blive en katastrofe for regeringernes handlefrihed, mener Deborah James, international direktør i Washington-tænkertanken Center for Eco-

nomic and Policy Research (CEPR).

»ISDS giver transnationale virksomheder og investorer et parallelt retssystem, hvor de kan sagsøge suveræne regeringer for de normale aktiviteter, som regeringer er sat i verden for at udføre. Såsom at beskytte miljøet og varetage nationale interesser«, siger Deborah James i et interview med NOTAT.

Hun påpeger, at udover store erstatninger kan alene truslen om et søgsmål tvinge regeringer til at opgive ny regulering – den såkaldte køleeffekt.

Værn mod vilkårlighed?

Det er ikke noget særsyn, at virksomheder søger og får erstatning ved de nationale domstole, hvis de forudsætninger, som deres investeringer er foretaget på baggrund af, ændres, f.eks. på grund af ny lovgivning.

Men vestlige landes frygt for korruption og inkompetence i udviklingslandenes nationale domstole har gjort det til almindelig praksis, at man i internationale handelsaftaler opretter særdomstole, der

overtrumfer de nationale domstole. De opsigtsvækkende søgsmål er opstået, fordi det er gået op for virksomhederne, at særdomstolene ikke er forpligtet til at inddrage generelle samfundshensyn i deres afgørelser, forklarer Deborah James fra CEPR og fremhæver eksemplet med Uruguay.

»Der er simpelthen sket det, at en privat virksomhed har sagsøgt en suveræn stat, og sagt ”jeres regler for indpakning diskriminerer os og vores ret til at skabe profit ved at sælge cigaretter i jeres land”. Og her er der altså tale om fremtidige profitter – ikke nuværende,“ forklarer hun.

” Beskyttelsen er beslægtet med menneskerettigheder. Det er beskyttelse af ejendomsretten, som i Europa er en menneskerettighed, og så lidt mere. ”

Ole Spiermann, partner, Bruun & Højle

Domstol og domstol...

Overhovedet at omtale ISDS-mekanismen som en domstol er i virkeligheden at strække begrebet. ISDS-sagerne afgøres ved paneler, der udgøres af en begrænset gruppe personer, der ofte går igen flere steder i miljøet.

En undersøgelse af alle kendte ISDS-sager frem til 2011 (450 i alt) viser, at 55 procent af sagerne blev gennemgået af en gruppe på 15 personer.

»Det er en sammenfiltret kernegruppe, der gennemgår de her sager igen og igen. Og det er en gruppe, som ofte arbejder for de samme virksomheder, som indbringer sager for de her paneler«, siger Susan Webber til NOTAT.

Hun driver under pseudonymet Yves Smith den anerkendte blog Naked Capitalism.

»I et tilfælde havde en person, der sad i panelet, tidligere arbejdet for den virksomhed, der var part i sagen, med præcist det samme emne, som sagen handlede om«, fortsætter Susan Webber.

Profit som menneskeret

Landenes vilje til overhovedet at indgå den slags aftaler skyldes jagten på store, langsigtede investeringer, forklarer Ole Spiermann til NOTAT. Han er partner i advokatfirmaet Bruun & Højle og en af få danske advokater med erfaring på området.

»Når først investeringen er foretaget, kan den politiske dagsorden i værtslandet ændre sig. Nu har værtslandet fået

Den amerikanske forbrugerorganisation Public Citizen har udarbejdet et kort over 24.000 amerikanske virksomheders afdelinger i EU, der vil kunne sagsøge stater under en ISDS-mekanisme.

Se mere her: www.citizen.org/TAFTA-investment-map

De 75.000 europæiske virksomheder eller krydsregistrerede virksomheder, der med et investeringsafsnit vil få investorerrettigheder i USA.

investeringen, men investoren endnu ikke sit afkast. For eksempel kan værtslandet ønske at ændre beskatningsvilkårene, ligesom man har set inden for olie og gas. Investoren vil typisk ikke finde det betryggende at føre sådan en sag efter lokal ret og ved lokale domstole, og det uanset om vi er i den tredje verden», siger Ole Spiermann.

På grund af appetitten på investeringer har også vestlige lande derfor accepteret at give nogle basale, men potente rettigheder til virksomhederne – herunder at lade særdomstolene behandle den fremtidige profit som et eksisterende aktiv.

»Beskyttelsen er beslægtet med menneskerettigheder. Det er beskyttelse af ejendomsretten, som i Europa er en menneskerettighed, og så lidt mere«, siger Ole Spiermann.

Flere investeringer?

CEPRs Deborah James mener dog, at den positive effekt på investeringslysten i bedste fald er tvivlsom.

»Mange lande, der har gennemgået deres aftaler, såsom Sydafrika, har fundet, at investorbekyttelsen ikke har skabt flere investeringer i landet. De faktorer, der skaber investeringer, har ikke noget med investorbekyttelse at gøre, men handler om f.eks. god infrastruktur, en veluddannet arbejdsstyrke og et pålideligt retssystem«, siger Deborah James.

Sydafrika har da også besluttet at droppe fornyelsen af landets investeringsaftaler, ligesom både Australien og Uruguay, efter de er blevet sagsøgt af Phillip Morris for at ville lovgive om cigaretpakkens udseende. Med den trend for øje bør man holde særdomstolene helt ude af aftalen mellem EU og USA, mener Deborah James.

»Man kan ikke logisk argumentere for, at EU og USA's retssystemer ikke skulle være i stand til at håndtere de her sager på retfærdig vis«, siger hun. ♦

Søgsmål presser regeringer

Phillip Morris vs. Uruguay

Via en investeringsaftale med Schweiz har tobaksgiganten Phillip Morris International sagsøgt Uruguay for 11 milliarder kr. Uruguay har nemlig besluttet, at den samme cigaret-type kun må markedsføres under ét navn, og at sundhedsadvarsler skal dække 80 procent af indpakningen. Uruguay forsøger hermed at leve op til Verdenssundhedsorganisationen WHO's retningslinjer.

Philip Morris vs. Australien

Via en investeringsaftale med Hong Kong har Phillip Morris sagsøgt Australien for at ville indføre "plain-packaging" for cigaretter. Det betyder, at pakken skal være i neutralt design uden farverige logoer og skal indholde sundhedsadvarsler på 75 % af forsiden og 90 % af bagsiden.

Vattenfall vs. Tyskland

Det svenske energiselskab sagsøger Tyskland for 25 mia. kroner, fordi tyskerne efter ulykken på Fukushima-kraftværket i Japan har besluttet at stoppe brugen af atomkraft. Det indebærer lukning af Vattenfalls to atomkraftværker i det nordlige Tyskland.

Chevron vs. Ecuador

Olieselskabet Chevron fik en ISDS-særdomstol til at kræve, at Ecuadors regering ændrede en national domstols-afgørelse, der havde pålagt selskabet en bøde på 53 mia. kroner for forurening af Amazonas-junglen. Ecuador valgte ikke at følge afgørelsen. Konsekvensen er endnu uklar.

Eli Lilly vs. Canada

Medicinalvirksomheden har sagsøgt Canada for 3 mia. kroner og krævet at landet ændrer sine patentlove, efter at de canadiske myndigheder har underkendt to medicinalpatenter, fordi stoffernes effekt ikke var tilstrækkeligt bevist.

Jeppe Kofod,
spidskandidat
til EU-Parlamentet for
Socialdemokraterne

AF IDA ZIDORE

Hvorfor går du ind for en frihandelsaftale mellem EU og USA?

EU og USA har behov for at beskytte de værdier, vi bygger vores samfund på. Jeg tror, at vi sammen kan sætte nogle standarder, som vil præge resten af verden som et "race to the top". Kina har nogle helt andre værdier, når det kommer til for eksempel lukkethed omkring investeringer, end man har i åbne og demokratiske retssamfund som Europa og USA.

De her forhandlinger har ellers ikke ligefrem været præget af demokratisk åbenhed. Er det ikke et problem?

Jo. Jeg går ikke ind for lukkethed. Vi bryder os ikke om, at USA for eksempel rådfører sig med industrien bag lukkede døre. Vi gør, hvad vi kan, for at åbne op for forhandlingerne. Men jeg synes stadig, at det er en god idé med en handelsaftale, for hvis vi ikke påtager os ansvaret i en globaliseret verden, så bliver det et "race to the bottom".

Kan du give et konkret eksempel på et område, hvor du tror, at de europæiske standarder vil blive højere af den her aftale?

Så langt er vi slet ikke i aftalerne, og det bliver jo en politisk diskussion. Men min appel til miljøorganisationer, forbrugerorganisationer og fagbevægelser er, at vi slår os sammen og kæmper over Atlanten for høje standarder. Det er bedre end at sige nej til at lave en handelsaftale.

Vil det sige, at det er dét, du vil kæmpe for – højere standarder indenfor miljø, forbrugerbeskyttelse og arbejdstagerrettigheder?

Ja. EU-Parlamentet sætter generelt høje standarder på især forbrugerområdet. Mit ærinde er, at EU-Parlamentet får så stor indflydelse som muligt. Så det vil jeg kæmpe for, ja.

Hvilke konsekvenser vil det få for Danmark, hvis man vedtager det element i aftalen, som giver virksomheder muligheden for at sagsøge regeringer, hvis de blokerer profitten?

Vi skal sikre, at vi indretter det juridisk på en måde, så man ikke har de muligheder. Lad os nu få lavet nogle gode standarder for investeringer, hvor man ikke på den måde kan begynde at sagsøge hinanden juridisk.

**Nikolaj Villumsen (MF),
Folketingets
Europaudvalg,
Enhedslisten**

AF IDA ZIDORE

Hvorfor er du imod en aftale, der ifølge Dansk Industri vil give 15.000 nye arbejdspladser i Danmark?

Fordi jeg frygter, at aftalen vil føre til forringede forbruger-, miljø- og arbejdstagerrettigheder i Danmark. I øvrigt tror jeg – som også EU-Parlamentet har sået tvivl om – det er usandsynligt, at en aftale vil give så mange arbejdspladser.

Men når man nu har et EU-Parlament, som skal godkende en eventuel aftale, og som traditionelt er kritiske på især forbrugerområdet, er din bekymring så ikke overdrevet?

Problemet er, at EU-Kommissionen har fået et forhandlingsmandat, som netop åbner op for, at der kan ske forringelser. Så jeg synes, at udgangspunktet er helt forkert. Forhandlingsmandatet er også i strid med det, regeringen lovede Folketinget (da handels- og europaminister Nick Hækkerup fremlagde mandatet mundtligt for Europaudvalget til godkendelse, red.).

Men er der ikke nødt til at være en grad af "give and take", hvis man vil indgå sådan en handelsaftale?

Jeg siger jo ikke, at der ikke kan være handel. Spørgsmålet er, om en aftale skal være et ræs mod bunden, eller om det skal være et samarbejde, der sikrer minimumsrettigheder. Forhandlingsmandatet, som er blevet lavet bag lukkede døre, peger i en helt forkert retning.

En aftale kunne jo ende med, at EU og USA sætter nogle standarder, som er højere end for eksempel udviklingslandenes og dermed hæver de globale standarder. Hvorfor er du imod det?

Problemet er jo, at man lægger op til at gå på kompromis med standarder. Det er i mine øjne en helt forkert måde at gribe det an på. Krisen burde have lært os, at vi har brug for at sætte helt klare minimumsstandarder og sikre ordentlige forhold.

Ser du overhovedet nogle fordele ved en frihandelsaftale?

Grundlæggende er der jo ikke noget galt med handel. Problemet med frihandel er, at det er en særlig form for handel, hvor man tilsidesætter ordentlige rettigheder.

»Vi fokuserer på de penge, vi får«

Direktøren for Kommunernes Landsforening bruger krudtet på de midler, kommunerne nu engang har til rådighed, fremfor at fundere over, om det kommunale selvstyre er truet af offentlige nedskæringer.

AF IDA ZIDORE

PRAGMATISK. Det særlige ved at arbejde i Kommunernes Landsforening (KL) er, at man hver dag møder hele velfærds-Danmark. Fra man træder ind i glaskuben på Islands Brygge kl. 9 om morgenen, til man forlader den igen ud på eftermiddagen, beskæftiger man sig med grundpiljerne i det danske samfund.

Sådan beskriver Sine Sunesen jobbet som direktør i KL. Siden 2009 har hun stået i spidsen for uddannelses- og arbejdsgiverpolitikken i KL – og for EU-området. NOTAT møder hende på en regnfuld onsdag til en snak om økonomisk krise, sparekurs og kommunalt selvstyre. Med the på bordet – og i læ for regnen på en af glaskubens øvre etager.

Sine Sunesen har en baggrund i centraladministrationen og i organisationsverdenen, hvor hun har bestredet høje poster i både fagforbundet for jurister og økonomer, DJØF, og i Akademikernes Centralorganisation. Hun brænder med egne ord for at arbejde med de vilkår, der er vitale for, hvilken retning et samfund udvikler sig i. Og netop dét karakteriserer jobbet i KL:

»Jeg arbejder blandt andet med uddannelse og arbejdsmarkedet. Man kan næppe finde to områder, som er mere afgørende for et samfunds muligheder for vækst,« siger hun.

Strammere budgetter

For at leve op til EU's Finanspakt måtte Danmark i 2012 vedtage en budgetlov, der strammer kommunernes økonomi og indfører et udgiftsloft. Hvad mon direktøren for kommunernes interesseorganisation synes om det?

»Jeg tror, der er en øget forståelse for, at Europa er i krise. At vi ikke kan blive ved med at skrue op for det offentlige forbrug. Den anerkendelse har man uanset partifarve – også kommunalpolitisk. Man synes, det er svært, men man anerkender, at det er et grundvilkår.«

Men tager det ikke luft ud af det kommunale selvstyre, når det økonomiske råderum indskrænkes?

»Der er jo mange moderationer til det kommunale selvstyre. I kommunerne har vi en fælles opgave i at levere ligeså god service for færre midler end tidligere.«

Ifølge Sine Sunesen kunne man nok også diskutere hvor længe, det kommunale selvstyre ville eksistere, hvis kommu-

Konference for undervisere:

EU i undervisningen

Med tema om valget til EU-Parlamentet
Aarhus: Torsdag den 23. januar 2014.

København: Torsdag den 30. januar 2014.

Vi sætter fokus på, hvordan man underviser i EU. Få indblik i de relevante EU-politiske problemstillinger og få konkrete undervisningsmaterialer med hjem, der kan indgå direkte i et undervisningsforløb – især for elever på gymnasialt niveau.

Gratis for undervisere og lærerstuderende.

For andre 150 kr. inkl. frokost.

TILMELD DIG PÅ www.deo.dk

DEO EU-debat - mere spændende - mindre fastlåst
info@deo.dk - tlf. 70 26 36 66

Sine Sunesen. Foto KL

nerne ikke var solidariske med den til enhver tid siddende regerings økonomiske politik. Men det er en anden sag.

Nødvendighedens politik

Siden krisen har offentlige nedskæringer bredt sig som en steppebrand i EU under mantraet "nødvendighedens politik". Men det er ikke alle, der er enige i den ideologi. Især den franske præsident François Hollande har på europæiske socialdemokraters vegne talt for i stedet at investere sig ud af krisen. Altså at øge det offentlige forbrug.

Sine Sunesen anerkender, at der kan være flere tilgange til krisehåndtering. Men hun tror ikke, at man finder mange fortalere for et øget offentligt forbrug.

Hvorfor stiller I jer ikke mere kritiske i forhold til en linje, der går ud på at skære i offentlige budgetter? Det er jo jer, det går ud over.

»Kommunalpolitik er ikke særlig præget af ideologi. Det er præget af folk, der gerne vil gøre en forskel inden for de rammer, der nu engang er. Vi fokuserer på de penge, vi får i bloktilskud – og på, hvordan vi kan bruge dem bedst muligt. Det er det, man bruger sit krudt på kommunalpolitisk, fremfor at sidde og fundere over, om det kommunale selvstyre nu er

truet af de økonomiske realiteter«, siger Sine Sunesen.

»Jeg tror, der er en forsigtighed i Danmark i forhold til at poste for mange penge ud i systemet i håb om at stimulere væksten. Vi er et lille land. Vi ved, at vi er meget afhængige af internationale konjunkturer og ikke store nok til at trække os selv op. Derfor adskiller den danske debat sig også fra debatten om økonomisk politik i lande som Frankrig og USA«.

Den internationale politik

Selvfølgelig kan man finde stemmer inden for kommunalpolitikken, som er utilfredse med de økonomiske restriktioner. Man diskuterer også løbende, om politikken truer det kommunale selvstyres overlevelse og eksistensberettigelse, medgiver Sine Sunesen. Men hun tvivler ikke på, at en stærk indsats fra EU er nødvendig.

Direktøren drikker resten af sin the og afslutter:

»Jeg tror, der er kommet en meget større opmærksomhed på, at selvom man træffer lokalpolitiske beslutninger, så skal de ses i en national og i en international sammenhæng. Mange problemer går på tværs af landegrænser, og derfor er der i kommunalpolitiske kredse en anerkendelse af, at der skal internationale beslutninger til.« ♦

BLÅ BOG:

Født 1967 og opvokset i Nordsjælland. Uddannet cand.jur.

Blev i 1996 valgt som formand for de offentligt ansatte i DJØF (Ledernes, Juristernes, Økonomernes og Studerendes Fagforbund – tidligere Danmarks Jurist- og Økonomforbund).

Blev i 2001 valgt som formand for hele DJØF.

Overtog som den første kvinde formandsposten i Akademikernes Centralorganisation i 2004.

Tiltrådte stillingen i Kommunernes Landsforening i 2009.

Bor sammen med sin mand og tre børn i Klampenborg – »At få et familieliv til at hænge sammen, tager det meste af min fritid«. Har lige fået medlemskab af Bellevue vinterbadeklub, og ror kajak, når hun er i sommerhus.

Læs mere i seneste nummer af NOTAT:
Hvor bestemmer EU i din kommune?

NOTAT bringer hver måned et kritisk svar på et basalt spørgsmål fra økonomiens verden. Økonomi er ikke naturvidenskab, og der er som regel ikke ét rigtigt svar. Indsend gerne dit spørgsmål til redaktionen@notat.dk – så leder vi efter et svar.

Fra demokrati til virksomhedsstyre

Mon politikerne er opmærksomme på, at når man i dag snakker aftaler om frihandel, så betyder det noget helt andet, end vi troede tidligere?

AF HELENE BANK

FRIHANDEL. Da de krigshærgede lande i Europa efter 1945 satte sig sammen med USA og de andre industrilandene, var det for at regulere industritold og tariffer. Men de folkevalgte politikere skulle fortsat kunne lave love, som beskyttede små og nye virksomheder. Og i det hele taget lovgive frit, så vi langsomt kunne bygge velfærd og arbejdspladser. Aftalen blev kaldt GATT – Generalaftalen om told og tariffer.

GATT blandede sig ikke i, hvilke andre regler vi ville have indenfor fødevarer, sikkerhed, offentlig velfærd, miljø, forbrugerrettigheder, eller arbejdsmiljø og arbejderrettigheder. Det var en slags guldalder for demokratiet, hvor vi kunne vælge politikere til at udvikle nye love til gode for befolkning og samfund. Samtidig oplevede vi en eventyrlig økonomisk vækst i næsten alle industrilandene. Der var overskud at fordele.

Denne måneds svar af:

Helene Bank

Har arbejdet med handelspolitik siden 1993, og været civilsamfundets repræsentant i de fleste norske officielle delegationer til WTOs ministermøder. Er i dag specialrådgiver i Fagforbundet (FOA) i Norge og sidder i styret i den norske organisation Handelskampanjen.

I dag er det WTO, som er rammen for den internationale handel, og den bygger på en helt anden økonomisk teori. Den blev forhandlet i den nyliberale periode, fra 1987 til 1994. Thatcher og Reagan styrede i England og USA, Berlin-muren faldt. Kapitalismen var det eneste system, som var gangbart. Det var ikke længere tanken og teorien, at politikerne skulle styre og regulere de økonomiske interesser.

Magten til investorerne

Den nye handelsteori bygger på antagelserne om, at investorerne er de rationelle aktører. De skal ikke begrænses af regler, som ikke er helt nødvendige.

WTO-regelværket giver stater og demokratiske beslutninger om nye love mindre handlerum. I denne handelsteori ses vi ikke længere som indbyggere, men som forbrugere. Det er i butikkerne, og ikke i valglokalerne, vi skal vælge varer, som ikke er produceret med børnearbejde, eller indeholder farlige kemikalier.

Nu er der turbo på såkaldte "frihan-

delsaftaler", herunder den aktuelle aftale mellem de store økonomier USA og EU.

Tolden er allerede næsten afskaffet, så det hæmmende er i dag vores regler mod klorineret kylling, vores kemikaliereregler i legetøj, vores forbud mod GMO og krav om standarder, arbejdsmiljøregler m.m.

Hertil kommer investeringsbeskyttelsesaftaler. De indebærer, at virksomheder kan kræve erstatning af staterne for al lovgivning, som de kan påstå begrænser deres nuværende eller kommende indtjening. Og det bliver ikke landenes domstole, der skal afgøre erstatningssagerne, men et internationalt råd bestående af tre jurister. Uden ankenemligheder.

Her er fokus på virksomhedens og ikke almenvællets tarv. Og tanken er igen, at det er virksomhederne og ikke politikerne – altså de folkevalgte – der er de rationelle aktører i samfundet.

Men hvor er det demokratiske element, at vi som borgere kan vælge politikere, efter hvordan vi ønsker at indrette os samfundsmæssigt? Er det en udvikling vi vil gå ind i med åbne øjne? ♦

Ungarn leger med grundloven

Distancering til Europa, intolerance over for romaer og kriminalisering af hjemløse. Ungarns regering skaber fjendebilleder i stedet for at håndtere landets økonomiske og sociale problemer.

POPULISME. Europa har intet svar på den nuværende krise, det europæiske projekt vil gå til grunde, og i sidste ende står nationen stærkest, når den er alene. Sådan kan man opsummere premierminister Viktor Orbán og hans nationalkonservative Fidesz-parti's udtalelser de sidste par måneder i ungarske og udenlandske medier.

Med skabelsen af disse fjendebilleder forsøger premierministeren at distrahere mængden af utilfredse ungarere, som igennem det seneste år har måttet se deres grundlov blive forvandlet til et udemokratisk dokument, der i mange henseender træder på basale menneskerettigheder.

Fidesz-partiet står fortsat stærkt, og har med sine to tredjedels flertal i parlamentet kunnet øge statens magt over medierne og domstolene, samt ændre grundloven, så deres beslutninger om kultur, religion, moral og økonomi fremover kun kan ændres med to tredjedels flertal.

Men grundlovsændringerne har fået massiv kritik fra både oppositionspartier i Ungarn og europæiske lande for at manipulere med valgdistrikter, begrænse mediefriheden, begrænse religionsfriheden og fremme en etnisk nationalisme, der kan skade minoritetsgrupper.

Og nu har den fortsatte økonomiske krise efterhånden fået billedet af Viktor Orbán som en mand, der vil redde landet fra en inkompetent og korrupt politisk struktur, til at krakelere.

Ulovligt at være hjemløs

Det er i det lys, man skal se den nyeste tilføjelse i Orbán's fjerde grundlovsændring, en lov, som i praksis kriminaliserer hjemløshed.

FN estimerer, at der er 30.000-35.000 hjemløse i Ungarn, hvoraf 8.000 bor i Budapest. Nogle bor i hjemløseherberge, mens andre bor på gaden. Socialarbejdere, der arbejder med at forbedre vilkårene for de hjemløse i Ungarn, angiver, at der kun er plads til 5.500 hjemløse i Budapest. Der er altså fortsat ikke plads til alle.

I stedet for at finde en løsning på problemet har regeringen gennemført en lov, der gør det ulovligt for hjemløse at opholde sig i det offentlige rum – med fængselsstraf eller bøder til dem, som overtræder reglerne. Dette ”for at beskytte offentlig orden, sikkerhed og sundhed samt landets kulturelle værdier”.

For akkurat et år siden fandt Ungarns forfatningsdomstol, at en sådan lov var grundlovsstridig. Men efter grundlovsændringerne er et tilpas stort flertal af dommerne efterhånden valgt direkte af regeringens to tredjedels flertal i parlamentet, så forfatningsdomstolen nu kan godkende loven.

Ryger i fængsel

Loven forbyder hjemløse at opholde sig ofte på de steder i Ungarn, der hører under verdens kulturarv, hvilket eksempelvis er store områder af Budapests indre by. I Budapest har borgmesteren ret til at udpege nye områder som særligt beskyttet, skulle han føle behov for det.

De hjemløse, der bliver taget på fersk gerning i de ”forbudte” dele af landet, kan blive tvunget til at udføre offentlig

arbejdstjeneste. Hvis personen nægter, kan han idømmes en bøde på hvad der svarer til 7.250 danske kroner. Personen vil automatisk fængsles, hvis han fanges af myndighederne to gange inden for et halvt år.

Selvom Ungarn ikke er det eneste land i Europa, der forbyder hjemløse at opholde sig i det offentlige rum, er det alligevel det eneste land, som har skrevet sådan en lov ind i grundloven.

Det er den sidste af en række beslutninger, der har forvildet Ungarn stadig længere væk fra almindelige demokratiske principper. ♦

Kristian Foss Brandt er Centraleuroparedaktør på magasinet RØST, et netmagasin om Østeuropa. Han er uddannet ved Danmarks Journalisthøjskole og har bopæl i Zagreb, Kroatien, hvorfra han også fungerer som freelancejournalist med fokus på østeuropæiske forhold.

NOTAT udgav et temanummer om Ungarn i april 2012.

Læs mere her: www.notat.dk

UNGARN

Befolkning: ca. 10 mio.
(Danmark ca. 5,5)

Areal: 93.000 km² (Danmark 43.561)

BNP pr. indbygger i forhold til EU's gennemsnit (2012): 66%
(Danmark 125, Luxembourg 272, Bulgarien 47)

Stemmer i EU's Ministerråd:
12 ud af i alt 352
(Danmark 7, Tyskland 29)

Medlemmer af EU-Parlamentet:
22 ud af i alt 766
(Danmark 13, Tyskland 99)

AF SVEN SKOVMAND

Ungarns historie

Det ungarske sprog er beslægtet med finsk og estisk, men de to grupper kan dog ikke forstå hinanden. Ungarerne indvandrede til Balkan sidst i 800-tallet på opfordring af den tyske kong Arnulf, der ville have dem til hjælp mod de slaviske folk i området.

Arnulf kom hurtigt til at fortryde denne opfordring, for ungarerne hærgede nabolandene, indtil de blev besejret i 955 af den tyske konge, Otto den Store.

I 1200-tallet var Ungarn i en kort tid besat af mongolerne, og i 1526 blev det meste af landet en del af det store tyrkiske rige. I 1699 blev tyrkerne dog besejret af de østrigske kejsere, der nu fik magten.

Ungarske oprør førte i 1867 til oprettelsen af Østrig-Ungarn, hvor Ungarn fik sit eget styre og kom til at herske over det meste af Slovakiet, Kroatien og Rumænien. Disse områder gik dog tabt efter 1. Verdenskrig, hvor ungarerne mistede to tredjedele af deres område.

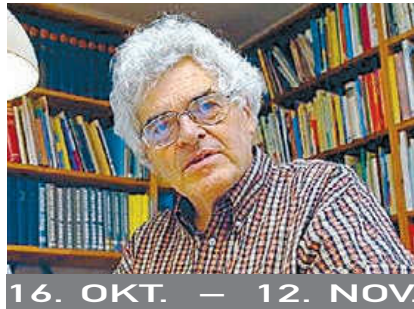
Under 2. Verdenskrig gik Ungarn derfor sammen med Tyskland, hvad der førte til, at landet erobrede af sovjetiske styrker og fik et kommunistisk styre.

I 1956 gjorde ungarerne oprør mod Sovjetunionen. Det blev slået ned med stor brutalitet, men landet fik dog en høj grad af frihed under Janos Kadar.

I 1989 blev Kadar tvunget til at gå af, og siden da har Ungarn været uafhængigt. Landet har dog store problemer med nabolandene og især Rumænien, hvor der bor næsten to millioner ungarere.

Ungarn blev en del af NATO i 1999 og af EU i 2004. Tabet af område efter 1. Verdenskrig og den sovjetiske besættelse spøger stadig i ungarsk politik.

SKOVMANDS NOTATER

16. OKT. – 12. NOV.

Kommissær anklaget for skattesnyd

12. november. Den belgiske kommissær for handel, Karel de Gucht, er af de belgiske myndigheder anklaget for at snyde i skat. De kræver, at han indbetaler 6,7 millioner kroner i skat, bøder og renter, fordi han ikke har opgivet en stor fortjeneste, som han sammen med sin hustru har haft ved en aktiehandel.

De Gucht nægter at betale dette beløb, og sagen kommer derfor for en belgisk ret den 25. november.

Tidspunktet er uheldigt for EU, for de Gucht er hovedforhandler i forslaget om den frihandelsaftale mellem EU og USA, som dette temanummer behandler.

Det er muligt, at amerikanerne bliver chokerede over, at en kommissær snyder i skat. Der bliver vi andre vist ikke.

Dyrt hovedsæde for centralbank

10. november. Om et år forventer man, at hovedsædet for den europæiske centralbank, ECB, vil stå klart i Frankfurt. Det bliver en både flot og høj bygning (over 200 meter). Men billig bliver den ikke.

Ifølge britiske Sunday Times forventer man, at byggeriet mindst vil koste cirka 850 millioner kroner. Det er mere end det dobbelte af, hvad man regnede med ved byggeriets start. Og arkitektfirmaet Coop Himmelblau frygter, at den endelige pris kan blive endnu højere.

Avisen noterer med en vis tilfredshed, at kun de 17 medlemmer af Eurozonen skal være med til at betale for byggeriet. Storbritannien og Danmark slipper derfor for at bruge penge på sagen.

Ja, der har aldrig været smalle steder, når EU-institutioner har skullet bygge. Sparsommelighed overlades til fattige i Sydeuropa.

Folkebevægelsen får ung spidskandidat

26. oktober. På Folkebevægelsens landsmøde i Aalborg opstillede man en liste til valget til EU-Parlamentet den 25.

maj 2014 med den 28-årige konsulent i Pædagogernes Landsforening, Rina Ronja Kari, som spidskandidat.

Nummer to på listen blev den 42-årige sekretær i Folkebevægelsen Lave K. Broch. Så listens top er betydeligt yngre end ved tidligere valg. Rina Kari er medlem af Enhedslisten, og Lave Broch er radikal.

Selvom man ikke denne gang har valgforbund med JuniBevægelsen, forventer listen at få mindst ét mandat og måske to på baggrund af den voksende modstand mod EU.

Det er afgørende vigtigt for EU-modstanden, at den repræsenteres i Parlamentet. Og med listen skulle der være gode muligheder.

Merkel får penge for at skade klimaet

22. oktober. Den tyske regering har flere gange spændt ben for, at EU kan opstille så skrappe krav for bilernes energiforbrug, at det vil mindske forureningen med CO₂. Og den tyske bilindustri har kvitteret for indsatsen. Ifølge det tyske magasin Der Spiegel har BMW givet Angela Merkels parti en støtte på ikke mindre end 6 millioner kroner. Det har gode grunde, for BMW har et CO₂-udslip pr. kørt kilometer på 143,6 gram, hvor franske og italienske biler ligger væsentligt lavere, og EU's mål er, at udslippet skal ned på 95,0 gram.

Det tyske benspænd viser, at det kan være problematisk, at alle EU-lande skal være med til at træffe beslutningerne.

Piloterne skal flyve 11 timer

16. oktober. På trods af eksperternes anbefalinger har EU-Parlamentet sagt ja til EU-Kommissionens forslag om, at piloter skal kunne flyve i op til 11 timer i træk.

Forslaget er for så vidt en forbedring, eftersom piloterne hidtil har kunnet flyve 11 timer og 45 minutter. Men det er ikke nok, siger den britiske ekspert Mick Spencer, som faktisk har været rådgiver for Kommissionen i sagen.

Han støttes af klinikchef Mads Klokke, der er knyttet til Flyvemedicinsk Klinik på Glostrup Hospital. Hvis man arbejder over 10 timer i træk, laver man 50 procent flere fejl, siger han.

Spencer råder folk til at tænke sig godt om, inden de skal have en flyvning over en lang strækning om natten.

Sagen viser endnu engang, hvor stærk en magt lobbyisterne i EU har.

Notaterne kan i uddybet form læses på www.notat.dk under de samme overskrifter.

Sorte Pete og julegeden i Gävle

Vi nærmer os med hast hjerternes fest, hvorfor NOTAT bringer et lille udpluk af europæiske juletraditioner og -fænomener.

AF MICHAEL B. LAURITSEN

FORBRUGET FØRST. I både Italien, Spanien og Portugal bliver der udbetalt en ekstra måneds løn, mens også befolkningerne i Norge, Frankrig og Belgien nyder godt af massive julebonuser. Esterne og litauerne går den modsatte vej, idet indbyggerne i disse små standhaftige baltiske nationer end ikke får løn for deres lovbestemte feriedage i julen (eller andre af landenes 28 årlige lovbestemte feriedage).

Spanierne har brug for tilskuddet, idet børnene får gaver to gange. Den traditionelle Helligtrekongersdag 6. januar suppleres i dag nemlig af 24. december. Højtidsinflation, kunne man kalde dette begreb, der også har fundet vej til Tyskland, Belgien og Holland, her blot med den 6. december som udgangspunkt.

Tyskerne får besøg af Nikolaus og hans medhjælper Knecht Ruprecht, der giver gaver til de børn, der kan fremsige et flot digt.

Hollænderne får gaver af Sinterklaas, der

ankommer i hjuldamper fra Spanien og rider i land på hvid hest, iklædt bispekåbe.

Han ledsages af sin gående kulsorte hjælper, Zwarte Piet (Sorte Pete). Og den praksis vil en arbejdsgruppe under FN nu have afskaffet, grundet de racistiske undertoner. Det har dog medført både underskriftsindsamling og en facebookstøttegruppe med 2,1 mio. støtter, der vil bevare traditionen.

Hollandsktalende belgiere får besøg af St. Niklaas, imens fransktalende belgiere får besøg af Pere Noel og hans hjælper Pere Fouettard. De uddeler slik og gaver til de artige, imens uartige må nøjes med at få kviste i skoene.

I Østrig er dæmonen Krampus anerledes fast i afstraffelsen af uartige børn. I værste fald bliver man puttet ned i hans sæk og taget med til et ondt sted. Men man kan komme ud for værre ting i Østrig i julen. I flere Alpelande risikerer man mellem juleaften og Helligtrekongersaften at få skåret maven op og indvoldene erstattet med halm af kvindeskikkelsen Perchta, der belønner de flittige, men straffer de dovne og de, der ikke deltager behørigt i højtideligholdelsen af julen.

Gävlegeden

En lidt mere fredelig anvendelse af halm finder man i Sverige, hvor flere byer har tradition for at opstille store julegeder af strå. I byen Gävle har der på torvet hvert år siden 1966 været opstillet en enorm juleged, finansieret af handelsforeningen "Söders Köpmän". Den første ged målte 13 meter i højden, men måtte lide den skæbne at blive brændt ned af vandaler lige omkring nytårsaften. Siden er Gävlegeden blevet nedbrændt af vandaler 26 gange, og et enkelt år efterfølgende kørt over af en bil.

I 1996 introducerede Söders Köpmän 24 timers webkamera-overvågning for at forhindre hærværk på geden, der koster i omegnen af 100.000 svenske kroner. I 2004 blev Gävlegedens hjemmeside hacket, så man i hjørnet af livevisningen af geden kunne

læse "burn bockjäväl" – brænd satans buk. I 2005 blev en række koordinerede angreb gennemført på julegeder i både Gävle, Visby, Söderköping og Lycksele. De tre første nedbrændte.

Siden 2006 har gedekomiteén sørget for at overhælde Gävlegeden med brandsikringsvæske. Men allerede i 2007 blev Gävlegeden igen afbrændt på trods af udstationerede vagter, da disse en nat søgte ly for kuldegrader på en restaurant, hvorefter geden straks blev antændt. Det har siden 1988 været muligt, via engelske bookmakere, at spille på Gävlegedens skæbne.

Det kan man så gøre i Danmark, hvor udsigten til billige iPad-julegaver stadig fortoner sig i en noget tåget fremtid. Glædelig jul.

Sinterklaas og hans hjælper Zwarte Piet